

หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์ สถาบันอุดมศึกษา
A Training Program for Development of the Teaching Techniques for Instructors
in Higher Educational Level Institution

โกสุม สายใจ¹
Kosoom Saichai¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความต้องการและปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา 2) ศึกษาทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเทคนิคการสอน 3) เปรียบเทียบสภาพความต้องการและปัญหาจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 4) ตรวจสอบหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน 8 แห่งรวม 2,124 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากตารางของเครจีและมอแกนได้ 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) มีค่าความสอดคล้อง (IOC=0.88) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพความต้องการและปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก (\bar{x} =4.19, S.D.= 0.44) โดยมีความต้องการในระดับมากที่สุดด้านเนื้อหา กิจกรรม ส่วนด้านที่มีความต้องการในระดับมาก ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านเทคนิคการฝึกอบรม และด้านรูปแบบการฝึกอบรม 2) ทักษะ ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเทคนิคการสอน ในภาพรวมมีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.36, S.D. = .50) ทั้ง 6 ด้าน คือ ทักษะความรู้ด้านการบริหารการสอน ด้านการสอน ด้านการสื่อสาร ด้านการใช้สื่อการสอนด้านวัดผลและประเมินผล และด้านความรู้ 3) การเปรียบเทียบสภาพความต้องการและปัญหาการประชุมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา พบว่า อาจารย์ที่มี เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีสภาพความต้องการและปัญหาการพัฒนาเทคนิคการสอนในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน 4) รูปแบบ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.53, S.D. = 0.66)

คำสำคัญ: การฝึกอบรม เทคนิคการสอน อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา

¹สาขาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยราชพฤกษ์

Abstract

The purpose of this research were 1) to study the state, problems, needs, the development of the teaching techniques for instructors higher educational level Institution. 2) to study the aspects of knowledge and skills need for developing the teaching techniques to enhance learning 3) to compare between the state, problems, needs, in training approach of the instructors higher education institution and the general information of the respondents 4) to realist the training program by exporters. The population comprised 8 both public and private higher education institutes as 2,124, and 320 sample by the table of Krejcie R.V., and Morgan D.W. Then quota sample random used. The research instrument was a Likert's rating scale questionnaire. Analysis of content validity has done by index of consistency (IOC=0.88) and reliability of criterion referenced test, reliability 0.89 gathering data for analyze and find out the effectiveness of training model. The obtained data were analyzed by frequency, percentage, means, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance.

The results of the study were: 1) The viewpoint of level of the state, problems, needs, in training approach of the instructors higher educational Level Institution were rated at a high level. (\bar{x} =4.19, S.D.=0.44) Considering as a highest level as content and activities aspects, while rated as a high level in the following aspects were supervisor, teaching techniques training, and training program 2) Six aspects of knowledge and skills need for developing the teaching techniques to enhance learning were rated at a high level. (\bar{x} = 4.36, S.D. = 0.50) The aspects were instruction administration, instruction, communication, the use of teaching materials, measurement and evaluation of teaching, and knowledge. 3) The comparative between the state, problems, needs, in training approach of the instructors higher education institution and the general information of the respondents as gender, sex, old, marriage status, education level, and work experiences, found that There was no significant difference as a whole. 4) The training model for development of the teaching techniques for instructors higher educational level institution which was constructed and evaluated by experts. The opinion for development of the teaching techniques for instructors higher educational level institution model of the expert were rated at a highest level (\bar{x} = 4.53, SD=0.66)

Keywords: Training, Teaching Techniques, Instructors higher educational level Institution

บทนำ

สถานการณ์ในสังคมโลก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อรักษาสมรรถนะทางเศรษฐกิจและสังคมให้มีคุณภาพและยั่งยืน ในเรื่องนี้การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากร ให้เป็นผู้ที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม “ประชาชนที่ได้รับการพัฒนาจากการจัดการศึกษาที่ดี เป็นปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาประเทศได้ทุกด้าน” (อาร์ุง จันทวานิช, 2542) แต่ในปัจจุบันยังมีปัญหาทางการศึกษาหลายด้าน ดังที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน, 2547) รายงานว่า “ความสามารถของผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ยังไม่มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร โดยเฉพาะยังคิดไม่เป็นระบบ ไม่ใฝ่เรียนรู้ ไม่มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง” ปัญหาดังกล่าวเกิดจากกระบวนการสอนของครู/อาจารย์ โดยเฉพาะบางท่านยังทำตัวเป็นเพียงผู้ป้อนความรู้ ทำให้ผู้เรียนต้องท่องจำ ขาดการฝึกประสบการณ์ด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ในการปฏิบัติงานสอนของอาจารย์ วิธีสอน (Teaching Method) นับเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษามีพัฒนาการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีสอนที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของเนื้อหาวิชาและธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่อาจารย์ต้องศึกษาค้นคว้าและดำเนินการทุกรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ในการนี้เทคนิคการสอน (Teaching Technique) นับเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ใฝ่รู้ ดังที่ สุพิน บุญชูวงศ์ (2549) กล่าวว่า

“นอกจากความพร้อมด้านสติปัญญา เจตคติ สภาพแวดล้อม ฯลฯ ของผู้เรียน กระบวนการสอนก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะเทคนิควิธีสอนและการใช้สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วย” เทคนิคการสอนต่าง ๆ เป็นกลวิธีที่ผู้สอนคิดขึ้นเพื่อใช้เสริมกระบวนการสอน ช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน การยกตัวอย่าง การตั้งคำถาม การสร้างแรงจูงใจต่อบทเรียน ประกอบกับอาจารย์เองก็มีความต้องการที่จะได้รับการยอมรับในหน่วยงานและในวงวิชาชีพว่าเป็นผู้สอนที่ดี จึงแสวงหาโอกาสที่จะได้เข้ารับการฝึกอบรมที่ตรงตามความต้องการ ทำให้อาจารย์ต้องรู้จักเลือกเข้าร่วมการฝึกอบรม (Training) เพื่อการพัฒนาตัวเองให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะเรื่องของเทคนิคการสอนในระดับอุดมศึกษาที่มักจะมีเทคนิคการสอนใหม่ ๆ อยู่เสมอ การฝึกอบรมเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีเนื้อหาสาระที่ตรงกับงานที่กำลังปฏิบัติ หรือกำลังจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ การฝึกอบรมแต่ละครั้งจะมีเป้าหมายที่แน่นอน ใช้ระยะเวลาจำกัด มีการประเมินผลโดยการพิจารณาจากพฤติกรรมการปฏิบัติงานหลังการฝึกอบรม ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาที่วงการศึกษาไทยนิยมใช้กันตลอดมา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาที่ส่งผลดีต่อการดำเนินการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการและสภาพปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเทคนิคการสอน

3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพความต้องการ และปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิค การสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา จำแนกตาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4. เพื่อตรวจสอบหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อการพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญการฝึกอบรม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็น อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน 8 แห่ง เนื่องจากสถาบัน อุดมศึกษาในจังหวัดนนทบุรีมีจำนวนน้อยจึงรวม สถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงเข้ามาด้วยรวมเป็น 12 แห่ง ใช้การสุ่มแบบง่ายได้ 8 แห่ง ร้อยละ 66.67 ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิต สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทรเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (ในพระบรมราชูปถัมภ์) กำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างโดยพิจารณาจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan. (1970) ได้ 320 คน ใช้การสุ่ม แบบโควตา (Quota Sample) ตามจำนวนของคณาจารย์ แต่ละแห่ง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** คือ ลักษณะทั่วไปของ คณาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

2. **ตัวแปรตาม** คือ สภาพความต้องการและ ปัญหาการฝึกอบรมของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ทักษะ ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการสอนและการตรวจสอบ รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาที่มีปัจจัย ส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีสภาพความต้องการและ ปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอน ต่างกัน

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและการฝึกอบรม เห็นด้วยกับรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิค การสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในระดับ มากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

1. เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพความต้องการและปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิค การสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ด้านหลักสูตร การฝึกอบรมที่ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม วิทยากร กระบวนการฝึกอบรม การใช้ สื่อการฝึกอบรม และด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น สำหรับการสอน

3. เป็นข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งมีค่าความ สอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มี ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.88 มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

นอกจากนี้ใช้แบบสัมภาษณ์การสัมภาษณ์ เชิงลึกแบบไม่เป็นทางการจากคณาจารย์ 5 ท่าน เจาะจงเป็นผู้เคยจัดการฝึกอบรมและเข้าร่วม การฝึกอบรม ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ 1 ท่าน หัวหน้าภาค/หลักสูตร/สาขาวิชา 2 ท่าน คณาจารย์ 2 ท่าน

การรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลภาคเอกสาร ศึกษาจากตำรา เอกสาร สิ่งพิมพ์ จากห้องสมุด ศูนย์วิทยบริการของสถาบันอุดมศึกษา และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในระบบอินเทอร์เน็ต

2. ข้อมูลภาคสนาม แจกแบบสอบถามด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยขอความร่วมมือจากสำนักวิจัยของแต่ละสถาบัน

3. ข้อมูลจากแบบตรวจสอบหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญการจัดฝึกอบรมและมีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสภาพความต้องการฝึกอบรม และทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การเปรียบเทียบสภาพความต้องการและปัญหาการฝึกอบรมต่อการสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำแนกตามเพศโดยใช้การทดสอบที (t-test) จำแนกตามอายุ สถานภาพ วุฒิ การศึกษา ประสพการณ์การทำงานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. สภาพความต้องการและปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1.1 ความต้องการด้านการฝึกอบรมพบว่า จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดการฝึกอบรมคือ 1-2 วัน โดยวัน เวลาที่สะดวกเข้ารับการฝึกอบรมอยู่ระหว่างวันจันทร์-ศุกร์ ช่วงเวลา 9.00-16.30 น. ค่าใช้จ่าย (รวมค่าอาหารและค่าเอกสาร) อยู่ระหว่าง 700-1,000 บาทต่อคนต่อวัน สถานที่ ควรจัดให้เหมาะสมกับรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอน และควรจัดการฝึกอบรมภายในสถานประกอบการ

1.2 ความต้องการด้านรูปแบบการฝึกอบรมคณาจารย์มีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านเนื้อหา กิจกรรม มีความต้องการในระดับมากที่สุด โดยต้องการให้มีเนื้อหาที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะและเทคนิคการสอนเพิ่มมากขึ้น ด้านวิทยากร มีความต้องการในระดับมาก โดยต้องการวิทยากรที่มีเทคนิคการถ่ายทอดให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านเทคนิควิธีการฝึกอบรม มีความต้องการในระดับมาก โดยต้องการเทคนิควิธีการฝึกอบรมแบบทฤษฎีพร้อมการปฏิบัติจริง ด้านรูปแบบการฝึกอบรม มีความต้องการในระดับมาก โดยต้องการการฝึกอบรมแบบหลักสูตรระยะสั้น

2. ทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเทคนิคการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย

2.1 ด้านการบริหารการสอน โดยควรมีบุคลิกภาพของความเป็นครูปrofessional

2.2 ด้านการสอน ควรใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา

2.3 ด้านการสื่อสาร ควรมีการนำเสนอเนื้อหาสาระและแนวคิดให้ผู้เรียนเข้าใจ

2.4 ด้านการใช้สื่อการสอน โดยผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอด

2.5 ด้านการวัดและประเมินผลควรมีเหตุผลและความยุติธรรมในการวัด ประเมินผล

2.6 ด้านความรู้ ควรมีความรู้ในเนื้อหาวิชา
ที่รับผิดชอบ

3. การเปรียบเทียบสภาพความต้องการ
และปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอน
ของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศ
อายุ สถานภาพการสมรส วุฒิการศึกษาและประสบการณ์
การทำงาน พบว่า มีสภาพความต้องการและปัญหา
การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนในภาพรวม
ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐาน

4. ผลการตรวจสอบหลักสูตรการฝึกอบรม
เพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา
โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพบว่า ในภาพรวมเห็นด้วยกับ
รูปแบบการฝึกอบรมในระดับมากที่สุด ทั้งภาพรวม
และรายด้าน ได้แก่

4.1 ด้านเนื้อหาควรมีความสัมพันธ์กับ
รูปแบบการฝึกอบรม

4.2 ด้านกิจกรรมการฝึกอบรมควรมี
การสาธิตเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เข้าใจ และ
ปฏิบัติตาม

4.3 ด้านวิธีการประเมินผลการฝึกอบรม
ควรมีวิธีการวัด ประเมินผลตามวัตถุประสงค์และมี
วิธีการวัด ประเมินผลที่เหมาะสมกับรูปแบบ
การฝึกอบรม

4.4 ด้านประสิทธิภาพของรูปแบบการ
ฝึกอบรม ควรมีรายละเอียดของหลักสูตรที่นำไปใช้ได้
จริง ส่วนด้านที่เห็นด้วยในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่

4.5 ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบการ
ฝึกอบรม ควรมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์
การฝึกอบรม

4.6 ด้านโครงสร้างของรูปแบบการฝึกอบรม
ควรเหมาะสมกับการนำไปพัฒนาเทคนิคการสอน

4.7 ด้านระยะเวลาในการฝึกอบรม
ควรมีความเหมาะสมของกับเนื้อหาวิชาที่อบรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพความต้องการและปัญหาการฝึกอบรม
ของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา

1.1 ด้านเนื้อหา กิจกรรมในการฝึกอบรม
มีความต้องการในระดับมากที่สุด โดยต้องการให้มี
เนื้อหาที่ทำให้มีความรู้ ทักษะ และเทคนิคการสอน
เพิ่มมากขึ้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาวิชาการศึกษาที่มีความก้าวหน้า
และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ครู/อาจารย์
จึงพยายามแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะ
เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่ง “เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง
คนอย่างเป็นระบบเป็นการให้การศึกษาแบบต่อเนื่อง
ตลอดชีวิต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่
เกิดประโยชน์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ การคิดวิเคราะห์
และการตัดสินใจ การสร้างทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำ
โดยใช้ช่วงเวลาสั้น เกิดผลเร็วเพียงพอที่ผู้เข้ารับ
การฝึกอบรมจะนำทักษะความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน
ได้ทันที” (ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์, 2540)

1.2 ด้านหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อ
พัฒนาเทคนิคการสอน มีความต้องการในระดับมาก
โดยเฉพาะต้องการการฝึกอบรมแบบหลักสูตร
ระยะสั้น (Training Courses) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเป็น
การฝึกอบรมที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน เฉพาะเจาะจงไป
ที่การแก้ปัญหา หรือการส่งเสริมพัฒนาให้เป็นผู้
สอนที่ดีมีหลักวิชา มีทักษะ การปฏิบัติสามารถ
จัดการงานได้ตามจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม
และเมื่อการฝึกอบรมเสร็จสิ้น สามารถประเมินผล
การฝึกได้ทันที โดยการติดตามการนำผลการฝึกอบรม
ไปใช้ในการพัฒนาการงานอาชีพ และการสร้าง
มูลค่าเพิ่มให้กับตัวเองได้

1.3 ด้านเทคนิควิธีการฝึกอบรมมี
ความต้องการในระดับมาก โดยต้องการการฝึกอบรม
แบบทฤษฎีพร้อมการปฏิบัติจริง ทั้งนี้อาจจะเป็น
เพราะกระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงเป็น
การพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (Systematic)

มีขั้นตอนอย่างชัดเจน มีการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลตามที่คาดหวัง ทำให้การเรียนรู้แบบทฤษฎีพร้อมการปฏิบัติมีความสมบูรณ์ ทั้งปัจจัยนำเข้ากระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหา

1.4 ด้านวิทยากร มีความต้องการในระดับมาก โดยต้องการให้มีเทคนิคการถ่ายทอดให้เกิดความเข้าใจ ดำเนินการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมตามที่ ประไพพรรณ เวชรัรักษ์ <http://www.ocsc.go.th>) กล่าวถึงการเป็นวิทยากรว่าต้องมีความรู้และทักษะดังนี้

1.4.1 ด้านความรู้ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ เนื้อหา กำหนดการ รู้วิธีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งแตกต่างกับวิธีการสอน วิทยากรควรศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อจัดการสอนได้อย่างเหมาะสม ศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้และเทคนิคการสอนผู้ใหญ่อย่างถ่องแท้

1.4.2 ด้านทักษะ สามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่ดี มีวิธีการกระตุ้น เร่งเร้า สร้างบรรยากาศ สร้างความสนใจและแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

1.4.3 ด้านทัศนคติ ต้องมีความศรัทธา มีความรู้สึกที่ดีเห็นคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในการเป็นวิทยากร นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการฝึกอบรม กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ตามกฎแห่งผล (Law of effect) ของธอร์นไดค์ (Thorndike, 1969) ที่ว่า “คนเราจะเรียนรู้ได้ดีถ้าผลตอบสนองของการเรียนนั้นทำให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์”

2. ทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการสอนและเทคนิคการสอน

2.1 ด้านการบริหารการสอน มีความจำเป็นในระดับมาก โดยเฉพาะการมีบุคลิกภาพของความเป็นครูมืออาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สอนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยเป็นทั้งผู้จัดทำหลักสูตร ผู้สอน วัตถุประสงค์ ผล ฯลฯ การจะทำให้กิจกรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีผู้สอนที่เป็นครูที่มีความเป็นครูมืออาชีพ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: ออนไลน์) กล่าวว่า ความเป็นมืออาชีพจะต้องยึดถือและปฏิบัติให้เกิดความสัมพันธ์กับมาตรฐานของวิชาชีพครูซึ่งมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อครูทุกคน โดยเป็นครูที่มี ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ต่ออาชีพครู มีความเมตตาต่อเด็กและบุคคลรอบข้าง มีความเป็นกัลยาณมิตร พร้อมเสมอที่จะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2.2 ด้านการสอน มีความจำเป็นในระดับมาก โดยเฉพาะการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละสาขาวิชา ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาและเทคนิคการสอนมีผลโดยตรงต่อการพัฒนานักศึกษา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (Thailand Qualifications Framework) และชูลแมน (Shulman, 1986) ซึ่งกล่าวถึงพื้นฐานของผู้สอนว่าควรประกอบด้วย ความรู้ในเนื้อหา (content knowledge) ความรู้เกี่ยวกับการสอน (general pedagogical knowledge) ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร (curriculum knowledge) ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนและลักษณะของผู้เรียน (knowledge of learners and their characteristics) ความรู้เกี่ยวกับ บริบททางการศึกษา (knowledge of educational context) ความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายของการศึกษา (knowledge of education aims) และความรู้ในเนื้อหาและวิธีสอน (pedagogical content knowledge) ซึ่งต้องมีการบูรณาการร่วมกัน

2.3 ด้านการสื่อสาร มีความจำเป็นในระดับมาก โดยเฉพาะการนำเสนอเนื้อหาสาระและแนวคิดให้ผู้เรียนเข้าใจ ทั้งนี้เป็นเพราะการสื่อสารของผู้สอนมีความสำคัญยิ่งต่อการรับรู้ของผู้เรียนเพราะเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการอบรมสั่งสอนเพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกจนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน การสื่อสารของผู้สอนควรมุ่งไปที่การสร้างแรงบันดาลใจ ความเป็นกันเอง ความเอื้ออาทร มีเจตคติที่ดีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์ที่มีการสื่อสารดีจะช่วยให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ดี มีเจตคติที่ดีต่อเนื้อหาที่เรียน โดยใช้การสื่อสารสองทางให้มากที่สุด เพื่อจะประเมินได้ว่าการสอน การถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ผู้เรียนได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ อย่างไร ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม (2550) กล่าวถึงการสอนและการนำเสนอที่ดีควรมี

2.3.1 มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนว่าจะนำเสนออะไร เพื่ออะไร

2.3.2 มีรูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสม กระชับรัดกุมได้ใจความ มีการเรียงลำดับจากง่ายไปยาก จากพื้นฐานไปสู่ความซับซ้อน มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ใช้ตาราง แผนภูมิ แผนภาพ ฯลฯ ช่วยให้พิจารณาข้อมูลเชิงปริมาณได้ง่ายขึ้น

2.3.3 มีเนื้อหาสาระดี น่าเชื่อถือเที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วน มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย

2.3.4 มีข้อเสนอที่ดี สมเหตุสมผล มีข้อเปรียบเทียบทางเลือกที่เห็นได้ชัด การเสนอแนะแนวทางปฏิบัติ การนำเสนอเนื้อหาสาระให้เข้าใจเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้สอน โดยถือได้ว่าการสื่อสารเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จในการเรียนการสอนด้วย

2.4 ด้านสื่อการสอน มีความจำเป็นในระดับมาก โดยเฉพาะทักษะการใช้สื่อการสอน

อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ได้ผลมาก สถานการศึกษาทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (2550) กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน จากสื่อการเรียนการสอนจากแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้ สารานุกรมเสรี (2552) ยังกล่าวถึงการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่ามีกระบวนการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ทันสมัยก้าวหน้า เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากและรวดเร็ว แก้ปัญหาจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้นจนทำให้วิธีการสอนแบบเดิมไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงมีการนำเอาเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้สืบค้นหาความรู้ในชั้นเรียน ครูจึงต้องปรับตัวและพัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการเกิดการเรียนรู้ เทคนิควิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล มีความจำเป็นในระดับมาก โดยเฉพาะความมีเหตุผลและ ความยุติธรรมในการวัดประเมินผล ทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินผลเป็นเรื่องสำคัญต่อทุกกิจกรรมทางการศึกษา เพราะผลของการประเมินนำไปใช้ในการพิจารณาเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษา แต่การประเมินผลมักจะมีปัญหาในเรื่องของความไม่ชัดเจนในการประเมิน ความไม่เที่ยงตรงของเครื่องมือ ความยุติธรรม และทักษะของผู้ประเมิน ซึ่งไม่ควรใช้ความรู้สึกส่วนตัวในการประเมิน หรือเป็นการประเมินเพียงด้านเดียว ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ล้วนทำให้ผู้สอน

ต้องตระหนักและทบทวนเพื่อหาวิธีการที่มีความโปร่งใส ยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับ

2.6 ด้านความรู้ มีความจำเป็นในระดับมาก โดยเฉพาะความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ทั้งนี้เพราะความรู้ในเนื้อหาวิชานำไปสู่การคิดวิธีสอน สื่อ การวัดผลที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับคุณลักษณะของครู ดีมีคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ซึ่งแบ่งออกออกเป็นคุณลักษณะด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านความรู้ซึ่งสรุปได้ว่า ครูควรมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนอย่างแท้จริง สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติได้ และควรมีความรู้ในวิทยาการคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นทั้งภาษากลางของประชาคมอาเซียนและภาษาวิชาการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการหาความรู้ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในยุคดิจิทัล

3. อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ที่มีเพศ อายุ สถานภาพการสมรส วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีสภาพความต้องการและปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงว่าความแตกต่างด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ไม่มีผลต่อความต้องการและปัญหาการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอน

4. การตรวจสอบหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและการฝึกอบรม พบว่ากลุ่มผู้ตรวจสอบเห็นด้วยในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะมีรายละเอียดการฝึกอบรมที่นำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้ เพราะเป็นรูปแบบการฝึกอบรมที่สร้างขึ้นอย่างมีกระบวนการ โดยเริ่มจากการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนาตน พัฒนางานวิชาชีพครู โดยต้องการที่จะทำงานในอาชีพครูให้ดีที่สุด สอดคล้องกับลักษณะของรูปแบบการฝึกอบรมที่ดีของเมธี ปิยะคุณ (2555) ที่กล่าวว่าควรจะมี

วัตถุประสงค์การฝึกอบรมที่ชัดเจนแบบเชิงพฤติกรรม มีเนื้อหากิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ ในการดำเนินงาน ให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะต้องมีความยืดหยุ่น (Flexibility) สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้ง การเตรียมการ การปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการฝึกอบรม และเสร็จสิ้นการฝึกอบรม รวมไปถึงแนวทางและวิธีการประเมินผล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จของการฝึกอบรมด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ควรกำหนดให้มีกิจกรรมการฝึกอบรมที่หลากหลาย น่าสนใจ
2. ควรมีตัวอย่างเทคนิคการสอนของครูมืออาชีพนำมาเสนอทั้งในระหว่างการประชุม และจัดเก็บในรูปแบบของสื่อสมัยใหม่เพื่อการศึกษารายบุคคล
3. ควรมีการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำกิจกรรมร่วมกัน และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ร่วมกับการเสริมแรงทางบวกด้วยรางวัลในรูปแบบต่างๆ (Positive Reinforcement)
4. ควรมีการบริหารจัดการในทุกระดับของการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม ทั้งการประชาสัมพันธ์ การคัดเลือกวิทยากร การอำนวยความสะดวก ฯลฯ
5. ควรมีการจัดการประชุมส่งเสริมเทคนิคการสอนแยกตามกลุ่มสาระวิชา เพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่ายร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการประเมินผลโครงการฝึกอบรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง
2. ควรศึกษารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอน โดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น e-Training, electronic Book, Multi media

เอกสารอ้างอิง

- ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์. (2547). “การศึกษาการฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มหาวิทยาลัยศิลปากร”
วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2 (2), 69–79.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *คุณลักษณะของครูดีมีคุณภาพ*. สืบค้น 2 มีนาคม 2554, จาก
<http://www.ru.ac.th>.
- ประไพพรรณ เวชรักษ์. (2554). *ทักษะความรู้สำหรับวิทยากร*. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2554, จาก
<http://www.ocsc.go.th>.
- เมธี ปิยะคุณ. (2555). *คุณลักษณะของ e-Training ในงานฝึกอบรม*. สืบค้น 28 เมษายน 2555, จาก
<http://www.stou.ac.th>.
- สารานุกรมเสรี. (2552). *การฝึกอบรม*. สืบค้น 7 มิถุนายน 2552, จาก (<http://th.wikipedia.org>).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2553). “คู่มือเส้นทางครูมืออาชีพสำหรับครูผู้ช่วย” สืบค้น
5 กันยายน 2553, จาก (<http://www.kruwandee.com>).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2546) (2550). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2542*.
สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2549). *หลักการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์.
กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547). *คู่มือการประเมินคุณภาพ
ภายนอก รอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์การศาสนา.
- โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม. (2550). *วิธีการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม.
- อำรุง จันทวานิช. (2542). *แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษา พื้นฐานการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Shulman, L. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Research*,
15,4–14
- Thorndike, R. L. (1969). *Measurement and evaluation in psychology and education*. (3rd ed.). New York :
John Wiley.